

POSTANOWIENIE

Dnia 23 czerwca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku M. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Warszawie

o odmowę uchylenia decyzji z dnia 1 grudnia 2011 r.,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 czerwca 2016 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 20 marca 2015 r., sygn. akt III AUa 205/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 marca 2015 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację M. K. od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 8 listopada 2013 r., którym oddalono odwołanie wnioskodawczynie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Warszawie z dnia 1 grudnia 2011 r. zawieszającej prawo do emerytury ze względu na kontynuowanie zatrudnienia u tego samego pracodawcy.

W skardze kasacyjnej wnioskodawczynie zarzuciła: I. naruszenie prawa materialnego, tj.: 1) art. 100 ust. 2 w związku z ust. 3 w związku z art. 24 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń (dalej jako ustawa emerytalna) poprzez: a) błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że w sytuacji, gdy ubezpieczony, o którym mowa w art. 24 ustawy emerytalnej, tj. urodzony po 31 grudnia 1948 r., pobiera świadczenie rehabilitacyjne, to wobec

takiej osoby nie ma możliwości przyznania prawa do świadczenia emerytalnego z dniem zaprzestania pobierania świadczenia rehabilitacyjnego, podczas gdy powinna polegać na przyjęciu, iż w wyżej opisanej sytuacji niestosowanie przepisu art. 100 ust. 2 oznacza, że prawo do świadczenia emerytalnego powstaje zgodnie z ust. 1 z dniem spełnienia się warunków; b) niezastosowanie art. 100 ust. 3, wyłączającego zastosowanie ust. 2 do emerytury, o której mowa w dziale II rozdział I (art. 24) w niniejszej sprawie w sytuacji, gdy pomimo że wniosek dotyczył obliczenia wartości wysokości emerytury według starych zasad naliczania emerytur, to w związku z urodzeniem się skarżącej po 31 grudnia 1948 r. należy do niej stosować ten przepis, a dla prawidłowego zastosowania tego przepisu nie ma znaczenia, według jakich zasad wnioskodawca wnosi o naliczenie emerytury, gdyż przepis art. 24 dotyczy wieku; 2) art. 103a ustawy emerytalnej, przez jego zastosowanie, w sytuacji gdy skarżąca nabyła prawo do emerytury z dniem 24 września 2010 r. i w związku z tym - zgodnie z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/2012 - znajduje się w grupie osób, w stosunku do których art. 103a nie ma zastosowania; II. naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, a mianowicie: 1) art. 378 w związku z art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c., przez nieustosunkowanie się i nierozpoznanie zarzutów apelacyjnych, tj. zarzutu naruszenia art. 233 § 1 oraz art. 328 § 2 k.p.c., które miało polegać na braku przedstawienia w uzasadnieniu wyroku Sądu pierwszej instancji pełnego stanu faktycznego sprawy, co spowodowało uzasadnione przypuszczenie nierozstrzygnięcia przez Sąd istoty sprawy, a w rezultacie dokonanie błędnej subsumcji prawa; 2) art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. polegające na braku wyjaśnienia w uzasadnieniu podstawy prawnej wyroku, w szczególności braku wyjaśnienia, dlaczego stanowisko skarżącej dotyczące interpretacji spornego przepisu jest zdaniem Sądu nieprawidłowe i nie zasługuje na uwzględnienie, jak również braku odniesienia się przez Sąd drugiej instancji do argumentacji skarżącej przedstawionej w apelacji, dotyczącej niestosowania ust. 3 ustawy emerytalnej, co powoduje niemożność kontroli wyroku przez Sąd Najwyższy.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do rozpoznania Sądowi drugiej instancji, ewentualnie

o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy poprzez ustalenie prawa do emerytury oraz przeliczenie emerytury wnioskodawczyni na dzień 24 września 2010 r., a także zasądzenie wypłaty zawieszanej emerytury od dnia 24 września 2010 r.

Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania uzasadniono w pierwszej kolejności występowaniem istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebą wykładni art. 100 ust. 3 w związku z art. 100 ust. 2 i art. 24 ustawy emerytalnej i koniecznością wyjaśnienia, czy prawidłowa interpretacja art. 100 ust. 2 w związku z ust. 3 tej ustawy w brzmieniu: „Przepis ust. 2 nie ma zastosowania do emerytury, o której mowa w dziale II rozdział 1”: a) polega na przyjęciu, iż w sytuacji, gdy ubezpieczony, o którym mowa w art. 24 ustawy emerytalnej, tj. ubezpieczony urodzony po dniu 31 grudnia 1948 r., pobiera świadczenie rehabilitacyjne, to niestosowanie ust. 2 art. 100 oznacza, że prawo do świadczenia emerytalnego powstaje z dniem spełnienia się warunków, tj. gdy w okresie pobierania tego świadczenia ubezpieczony nabywałby prawo do emerytury ze względu na osiągnięcie wieku emerytalnego, to ubezpieczony nabywa prawo do emerytury po osiągnięciu wymaganego ustawowo wieku, mimo że ma w tym czasie ustalone prawo do świadczenia rehabilitacyjnego i może pobierać łącznie świadczenie emerytalne i świadczenie rehabilitacyjne; b) czy w związku z obowiązywaniem art. 18 ust. 7 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (dalej jako ustawa zasiłkowa), zgodnie z którym świadczenie rehabilitacyjne nie przysługuje osobie uprawnionej do emerytury, należy przyjąć, że ubezpieczony nabywa prawo do emerytury po osiągnięciu wymaganego ustawowo wieku, ale od dnia, od którego zostanie ustalone prawo do emerytury - ustanie prawo do świadczenia rehabilitacyjnego; czy prawo do emerytury zostanie zawieszone do dnia zaprzestania pobierania świadczenia rehabilitacyjnego; czy ubezpieczony może pobierać łącznie świadczenie emerytalne i świadczenie rehabilitacyjne; c) czy też polega na przyjęciu, że w sytuacji, gdy ubezpieczony, o którym mowa w art. 24 ustawy emerytalnej, tj. ubezpieczony urodzony po dniu 31 grudnia 1948 r., pobiera świadczenie rehabilitacyjne, to niestosowanie przepisu ust. 2 art. 100 oznacza, że wobec

takiego ubezpieczonego prawa do świadczenia emerytalnego nie można przyznać z dniem zaprzestania pobierania przyznanego świadczenia.

Skarżąca powołała się również na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej z uwagi na uniemożliwienie oceny poprawności wydanego rozstrzygnięcia, gdyż zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza przepisy postępowania, tj. art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. oraz 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Przepis art. 398⁴ § 2 k.p.c. wymaga, aby wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowił odrębny element pisma niezależny od przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.). Uzasadnienie wniosku natomiast powinno nawiązywać do przesłanek przyjęcia skargi do rozpoznania określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Spełnienie wymagania z art. 398⁴ § 2 k.p.c. powinno zatem przybrać formę wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wskaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadni, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy

jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy po pierwsze - przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) oraz po drugie - jego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (por. postanowienie z dnia 27 stycznia 2009 r., II PK 248/09, LEX nr 736732). Z kolei odwołanie się do przesłanki potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości (ze wskazaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają), nie doczekał się wykładni, bądź że jego niejednolita wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151 i z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepublikowane). Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5). Wreszcie z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam

zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, niepublikowane i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, iż jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania koniecznej jest wykazanie kwalifikowanej podstawy naruszenia prawa materialnego lub procesowego widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574).

Skarżąca nie zdołała wykazać występowania tak rozumianych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sformułowane przez skarżącą zagadnienia oraz wątpliwości interpretacyjne na tle art. 100 ust. 3 w związku z art. 24 i art. 100 ust. 2 ustawy emerytalnej pozostają poza przedmiotem sprawy, którym było rozstrzygnięcie, czy skarżąca nabyła prawo do emerytury przewidzianej w art. 24 ustawy emerytalnej przed dniem 1 stycznia 2011 r., co pozwoliłoby na przyjęcie, że art. 103a tej ustawy nie znajduje do niej zastosowania (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13 listopada 2012 r., K 2/12).

Kwestia ta została negatywnie rozstrzygnięta przez Sąd drugiej instancji z powołaniem się w pierwszej kolejności na art. 365 § 1 k.p.c., a w konsekwencji na

moc wiążącą prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego z dnia 5 lipca 2011 r., którym oddalono odwołanie skarżącej od - wydanej w załatwieniu wniosku z dnia 19 sierpnia 2010 r. - decyzji organu rentowego z dnia 27 września 2010 r. odmawiającej prawa do emerytury z uwagi na przyznanie prawa do świadczenia rehabilitacyjnego (przesłanka wyłączająca z art. 100 ust. 2 ustawy emerytalnej). Judykatura przyjmuje, że moc wiążąca prawomocnego wyroku oznacza, iż zawarte w nim rozstrzygnięcie stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami nowy spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto to w prawomocnym, wcześniejszym orzeczeniu, a więc w ostatecznym rezultacie procesu uwzględniającym stan rzeczy na datę zamknięcia rozprawy. W kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może ona być już ponownie badana. Związanie orzeczeniem oznacza zatem zakaz dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią, a nawet niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego (por. np. wyrok z dnia 27 marca 2014 r., III UK 115/13, LEX nr 1554419 i powołane w nim orzeczenia). Tej oceny Sądu odwoławczego skarżąca nie kwestionuje.

Ponadto skarżąca całkowicie pomija treść art. 103a ustawy emerytalnej, który jednoznacznie odsyła do daty nabycia prawa do emerytury ustalonej w decyzji organu rentowego, a nie do nabycia prawa *in abstracto* w rozumieniu art. 100 ust. 1 tej ustawy.

Odwołując się do przesłanki oczywistej zasadności skargi kasacyjnej skarżąca poprzestaje na twierdzeniu o rażącym naruszeniu przepisów powołanych w kasacyjnej podstawie naruszenia prawa procesowego, wskazaniu na brak rozpoznania przez Sąd drugiej instancji większości zarzutów apelacyjnych, z przytoczeniem wyroku Sądu Najwyższego z dnia 10 kwietnia 2013 r., IV CK 541/12 oraz postanowienia tego Sądu z dnia 21 sierpnia 2003 r., III CKN 392/01 oraz stwierdzeniu, że konstrukcja motywów zaskarżonego wyroku uniemożliwia ocenę toku wyводу, który doprowadził Sąd do rozstrzygnięcia.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania brak jest natomiast wyjaśnienia, jakich zarzutów apelacyjnych Sąd drugiej instancji nie rozpoznał i które z jego motywów są niejasne oraz wyводу zmierzającego do

wykazania, że uchybienia te w oczywisty sposób stanowią o wadliwości zaskarżonego wyroku. Tymczasem po pierwsze - nawet oczywiście błędna interpretacja i zastosowanie przepisów procesowych nie musi wpływać na rozstrzygnięcie sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 298/11, LEX nr 1215466), po drugie - z ustanowionego w art. 378 § 1 k.p.c. obowiązku sądu rozpoznania sprawy w granicach apelacji nie wynika konieczność osobnego omawiania przez sąd w uzasadnieniu wyroku każdego podniesionego w apelacji argumentu, wynika z niego jednak obowiązek odniesienia się do sformułowanych w apelacji zarzutów i wniosków w sposób wskazujący na to, że sąd rozważył je w całości przed wydaniem orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2009 r., I PK 38/09, LEX nr 523541), po trzecie - uzasadnienie wyroku sporządzane jest po wydaniu wyroku, stąd z reguły wady uzasadnienia polegające na niewypełnieniu wymagań określonych w art. 328 § 2 k.p.c. nie mogą być uznane za wpływające na wynik sprawy; wpływ taki może być wyjątkowo przypisany takiemu naruszeniu art. 328 § 2 k.p.c., które sprawia, że nie jest możliwe dokonanie kontroli kasacyjnej zaskarżonego wyroku (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2011 r., I UK 357/10, LEX nr 863946 i powołane w nim orzeczenia) i po czwarte - rzeczą Sądu Najwyższego na etapie przedsądu nie jest poszukiwanie okoliczności przemawiających za przyjęciem skargi do rozpoznania w uzasadnieniu podstaw kasacyjnych i formułowanie za skarżącą prawidłowego wniosku w tym zakresie.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.